

Obsah – Sociálne poistenie č. 6/2013

Dôchodkové poistenie

Dôchodkové poistenie poistencov, ktorí vykonávali zamestnanie v služobnom pomere zaradenom do I. a II. kategórie funkcií

Výber poistného

Odtedy a ako platia SZČO poistné na základe príjmov za rok 2012

Nemocenské poistenie

Porušenie liečebného režimu a vplyv nároku na výplatu nemocenského

Poistenie v nezamestnanosti a garančné poistenie

Dávka v nezamestnanosti podľa maďarskej legislatívy

Úrazové poistenie

Doručovanie rozhodnutí formou obyčajných listových zásielok

Lekárska posudková činnosť

Tuberkulóza

Poradňa

- Evidenčný list dôchodkového poistenia, ak zamestnanec počas trvania zamestnania zomrel
- Nárok na nemocenské dávky zamestnancov českej národnosti, ktorí sú zamestnaní v slovenskej spoločnosti
- Doktorandské štúdium a nárok na materské
- Posudok o invalidite - vzťah k Zákonníku práce
- Dohodár a nárok na úrazový príplatok
- Nárok na náhradu mzdy za dovolenku uplatnený dávkou garančného poistenia

Dôchodkové poistenie poistencov, ktorí vykonávali zamestnanie v služobnom pomere zaradenom do I. a II. kategórie funkcií

Podľa právneho názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (NS SR) **nároky poistencov zo zaradenia doby výkonu služobného pomeru** (ďalej len „doby služby“) **do I. (II.) kategórie funkcií sa podľa ustanovenia § 274 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení zachovávajú rovnako ako sa zachovávajú nároky tých poistencov, ktorí vykonávali zamestnania zaradené do I. (II.) pracovnej kategórie, aj keď títo poistenci získali (by získali) za doby služby dávky v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia.**

Právny názor NS SR vychádza z právnej úpravy článku 29 Ústavy Slovenskej republiky, podľa ktorého občania majú nárok na primerané hmotné zabezpečenie v starobe, pričom **primeranému hmotnému zabezpečeniu môže zodpovedať iba také hmotné zabezpečenie, ktoré zodpovedá celej dĺžke poistenia** bez ohľadu na to, či poistenie bolo získané v osobitnom systéme sociálneho zabezpečenia (podľa zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) alebo iba vo všeobecnom systéme sociálneho poistenia (podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov). **Až po zohľadnení všetkých dôb poistenia** (dôb služby z osobitného systému a dôb poistenia zo všeobecného systému) podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov **je potrebné vykonať výpočet dôchodkovej dávky vo výške zodpovedajúcej rozsahu poistenia vo všeobecnom systéme, a to v súlade s článkom 33 ods. 2 Dohovoru** o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128) uverejneného v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb. (ďalej len „Dohovor č. 128“).

Sociálna **poistovňa**, ktorá aplikuje ustanovenia zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, **zosúladila** svoju aplikačnú **prax** so zovšeobecneným právnym názorom NS SR, ktorý bol potvrdený aj mnohými rozsudkami krajských súdov, **pri posudzovaní nárokov na dôchodkové dávky tých poistencov, ktorí získali obdobie dôchodkového poistenia** podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, a tiež dobu služby, ktorú vykonávali ako príslušníci Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Národného bezpečnostného úradu, Zboru väzenskej a justičnej stráže, Železničnej polície, colníci (ďalej len „policajti“), profesionálni vojaci ozbrojených síl, vojaci mimoriadnej služby (ďalej len „vojaci“).

Vzhľadom na uvedený právny názor **poistenec, ktorý** ako policajt a/alebo vojak **vykonával dobu služby zaradenú do I. a/alebo II. kategórie funkcií v požadovanom rozsahu** (v nižšie uvedenom) **a získal najmenej 25 rokov doby poistenia** súčtom dôb poistenia (zabezpečenia) zo všeobecného systému sociálneho poistenia a osobitného systému sociálneho zabezpečenia policajtov a vojakov, **má nárok na dôchodkovú dávku**

- **vo veku 55 rokov**, ak získal najmenej **15 rokov doby služby v I. kategórii funkcií**, tiež **zamestnanie** vykonávané **v I. pracovnej kategórii uvedené v § 14 ods. 2 písm. b)** zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení zákona č. 235/1992 Zb., **ak bol** z týchto zamestnaní **prevedený alebo uvoľnený** v súvislosti s uskutočňovaním racionalizačných a organizačných opatrení alebo uvoľnený z dôvodu trvalej straty spôsobilosti vykonávať doterajšiu prácu vzhľadom na zdravotný

stav,

- **vo veku 55 rokov**, ak získal najmenej **20 rokov** doby služby **v I. kategórii funkcií**, tiež **zamestnanie** vykonávané **v I. pracovnej kategórii uvedené v § 14 ods. 2 písm. b) až h)** zákona č. 100/1988 Zb. v znení zákona č. 235/1992 Zb.,
- **vo veku 57 rokov**, ak získal najmenej **20 rokov** doby služby **v II. kategórii funkcií** alebo najmenej **20 rokov** doby služby **v I. a II. kategórii funkcií**,
- **vo veku 56 rokov**, ak získal **19 rokov** doby služby **v I. kategórii funkcií** a **doba služby** I. kategórie funkcií **trvala do 31. decembra 1999**,
- **vo veku 57 rokov**, ak získal **18 rokov** doby služby **v I. kategórii funkcií** a **doba služby** I. kategórie funkcií **trvala do 31. decembra 1999**,
- **vo veku 58 rokov**, ak získal **16 rokov** doby služby **v I. kategórii funkcií** alebo **17,5 roka** doby služby **v II. kategórii funkcií** a **doba služby** v požadovaných kategóriách funkcií **trvala do 31. decembra 1999**,
- **vo veku 59**, ak získal **15 rokov** doby služby **v I. alebo II. kategórii funkcií** a **doby služby** v požadovaných kategóriách funkcií **trvali do 31. decembra 1999**.

Nároky poistencov vyplývajúce zo zaradenia doby služby do I. a II. kategórie funkcií sa podľa § 274 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. priznávajú do 31. decembra 2023 aj tým poistencom, ktorým bol priznaný príspevok za službu alebo výsluhový príspevok, ktoré sa podľa zákona č. 114/1998 Z. z. o sociálnom zabezpečení vojakov v znení neskorších predpisov a zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov považujú za výsluhový dôchodok (ďalej len „príspevok“), a tiež poistencom, ktorým bol priznaný výsluhový dôchodok.

Zachovanie nárokov vyplývajúce **zo zaradenia doby služby do I. a II. kategórie funkcií spočíva** v určení „nižšieho“ dôchodkového veku v závislosti od rozsahu doby služby získanej v I. a/alebo II. kategórie funkcií, hodnotení doby služby ako obdobia dôchodkového poistenia, hodnotenia príjmov dosiahnutých počas doby služby v rozsahu zodpovedajúcom osobným vymeriavacím základom a určení sumy dôchodkovej dávky podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov, ako aj v sume určenej podľa právnych predpisov účinných do 31. decembra 2003 a následnom priznaní dôchodkovej dávky v sume, ktorá je vyššia (vzťahuje sa na poistencov, ktorí dôchodkový vek dovърšili/dovърšia v období od 1. januára 2004 do 31. decembra 2023).

Podľa zovърšeobecneného právneho názoru NS SR („výsluhový príspevok nie je rovnocenný výsluhovému dôchodku ..., zostáva výsluhovým príspevkom ... a za výsluhový dôchodok ... sa na účely trvania ... iba považuje“) uverejneného v Zbierke stanovísk Najvърvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky v rozhodnutí pod číslom R 110/2011 **doba služby, za ktorú bol** poistencovi **priznaný príspevok, je obdobím dôchodkového poistenia**, pretože takáto doba služby nezaložila (nemohla založiť) nárok na priznanie výsluhového dôchodku, ak **poistencovi** bol priznaný príspevok, ktorý sa len považuje za výsluhový dôchodok, a to aj v súlade s ustanovením § 255 ods. 1 a 5 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 310/2006 Z. z. **Hrubé zárobky dosiahnuté počas doby služby**, ktorá je obdobím dôchodkového poistenia, **sú osobnými vymeriavacími základmi** podľa ustanovenia § 257 zákona č. 461/2003 Z. z. a podľa právneho názoru NS SR vyjadreného napríklad v rozsudku č. 7So/11/2011 z 28. septembra 2011, podľa ktorého „je potrebné do doby dôchodkového poistenia započítať aj doby, ktoré boli zhodnotené na účely výsluhového príspevku a v nich dosiahnuté hrubé zárobky“, tiež právneho názoru NS SR vyjadreného v rozsudku č. 9So/159/2011 z 31. októbra 2012.

Aj poistencovi, ktorému bol priznaný výsluhový dôchodok, je potrebné na vznik nároku na dôchodkovú dávku a určenie sumy dôchodkovej dávky podľa všeobecných právnych predpisov o sociálnom poistení **zohľadniť dobu služby zaradenú do I. a/alebo II. kategórie funkcií v súlade s ustanovením § 274** zákona č. 461/2003 Z. z. **a ustáleným právnym názorom NS SR** vyjadreným napríklad v rozsudku č. 9So/138/2011 z 22. augusta 2012: „*Absolútne vylúčenie hodnotenia doby poistenia zo všeobecného systému u tých poistencov, ktorí získali dávky dôchodkového zabezpečenia v inom systéme sociálneho poistenia a nie v systéme všeobecnom, má za následok horšie zaobchádzanie s nimi, ako s poistencami, ktorí sú poistení v zahraničných systémoch sociálneho poistenia a u ktorých samotná poisťovňa vôbec nepochybuje o spôsobe výpočtu ich dôchodkových dávok spôsobom krátenia, ktorý zabezpečuje primerané poistné plnenie za obdobia, v ktorých boli poistení na Slovensku po zohľadnení dôb poistenia v iných systémoch. Postupom odporkyne sa napríklad pri dosiahnutí dôchodkového veku a započítaní dôb poistenia, získaných len vo všeobecnom systéme vymeriava poistencom dôchodok vo výške, akoby celkovo boli poistení len po krátky čas. Pre poistencov, ktorí získali časť poistenia v oboch systémoch je takýto postup nad akúkoľvek pochybnosť nevýhodnejší, ako keby sa im pre vznik nároku hodnotila celá doba poistenia iba vo všeobecnom systéme*“, **aj keď takáto doba služby bola poistencovi zhodnotená v inom systéme sociálneho zabezpečenia; nebolo v ňom však zohľadnené zaradenie doby služby do I. a/alebo II. kategórie funkcií.** Pretože súčasťou hodnotenia doby služby sú aj príjmy dosiahnuté počas doby služby, z týchto je potrebné vychádzať pri určenie osobných vymeriavacích základov.

Po zohľadnení doby služby a osobných vymeriavacích základov dosiahnutých počas služby na vznik nároku na dôchodkovú dávku a určenie sumy dôchodkovej dávky podľa všeobecných právnych predpisov o sociálnom poistení **je potrebné dôchodkovú dávku určiť v súlade s článkom 33 ods. 2 Dohovoru o invalidných, starobných a pozostalostných dávkach (č. 128) uverejneného v Zbierke zákonov pod č. 416/1991 Zb.** (ďalej len „Dohovor č. 128“), a to podľa zovšeobecneného právneho názoru NS SR uvedeného v rozhodnutí číslo R 55/2011 uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, ak bol poistencovi priznaný príspevok, **a tiež podľa právneho názoru NS SR** vyjadreného v rozsudku č. 9So/138/2011 z 22. augusta 2012, ak bol poistencovi priznaný výsluhový dôchodok, **podľa ktorého sa suma dôchodkovej dávky poistenca, ktorému bol priznaný výsluhový dôchodok, môže iba krátiť primerane k počtu skončených rokov doby služby rozhodujúcich pre výšku výsluhového dôchodku.**

Podľa článku 33 ods. 2 Dohovoru č. 128, ktorý znie „*Ak má alebo ak by mala inak chránená osoba nárok na dávku ustanovenú v tomto Dohovore a ak dostáva inú peňažnú dávku sociálneho zabezpečenia za tú istú sociálnu udalosť, s výnimkou rodinných prídavkov, môžu sa dávky podľa tohto Dohovoru krátiť alebo zastaviť za určených podmienok a v určenom rozsahu za podmienky, že časť dávok, ktorá sa kráti alebo je zastavená, nepresahuje druhú dávku.*“, **Sociálna poisťovňa po zohľadnení všetkých období dôchodkového poistenia a všetkých osobných vymeriavacích základov vypočítanú sumu dôchodkovej dávky zníži o sumu zodpovedajúcu obdobiu dôchodkového poistenia, ktorým je doba služby zhodnotená na určenie sumy príspevku alebo výsluhového dôchodku za celé roky.**

Ak sa určuje suma dôchodkovej dávky poistencovi, ktorému bol priznaný príspevok, sumu dôchodkovej dávky je možné krátiť najviac o sumu príspevku, ktorá je vyplácaná ku dňu priznania dôchodkovej dávky a to v súlade s judikátom číslo R 55/2011.

Príklad 1:

- Poistenec sa narodil **15. mája 1956**. Získal **20 rokov** a **300 dní** doby služby v I. kategórii funkcií.
- Poistencovi bol priznaný výsluhový dôchodok za **20 rokov** doby služby.
- Úhrnom poistenec získal **39,4414 rokov** obdobia dôchodkového poistenia (ODP) vrátane doby služby; priemerný osobný mzdový bod (POMB) je **1,8728**.
- Poistenec žiada priznať starobný dôchodok od **15. mája 2011**, t. j. odo dňa vzniku nároku na starobný dôchodok (vo veku 55 rokov).
- Aktuálna dôchodková hodnota (ADH) v roku 2011 je **9,5756 EUR**.

Určenie sumy starobného dôchodku poistencovi, ktorý je poberateľom výsluhového dôchodku podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov a článku 33 ods. 2 Dohovoru č. 128:

1. Určí sa suma starobného dôchodku za celú dobu poistenia podľa vzorca $POMB \times ODP \times ADH$
 $1,8728 \times 39,4414 \times 9,5756 \text{ EUR} = 707,40 \text{ EUR}$ (707,30987079)
2. Určí sa časť sumy starobného dôchodku zodpovedajúca 20 rokom doby služby, ktorá bola zhodnotená na určenie sumy výsluhového dôchodku, koeficientom $20 / 39,4414 = 0,50708139$ (koeficient) →
 $707,40 \text{ EUR} \times 0,50708139 = 358,70937528 \text{ EUR}$ (suma zodpovedajúca počtu 20 rokov doby služby, za ktorú bol priznaný výsluhový dôchodok)
3. Určí sa suma starobného dôchodku znížením o sumu, ktorá zodpovedá ODP, ktorým je doba služby zhodnotená na určenie sumy výsluhového dôchodku za celé roky (za 20 rokov doby služby)
 $707,40 \text{ EUR} - 358,70937528 \text{ EUR} = 348,70 \text{ EUR}$ (348,69062472)
4. Následne k sume starobného dôchodku 348,70 EUR patrí zvýšenie za rok 2011 odo dňa priznania starobného dôchodku, od 15. mája 2011, o 1,8 % (o 6,30 EUR) zo sumy priznaného starobného dôchodku na sumu 355,00 EUR. Od 1. januára 2012 patrí k sume starobného dôchodku 355,00 EUR zvýšenie o 3,3 % (o 11,80 EUR) na sumu 366,80 EUR. Od 1. januára 2013 patrí k sume starobného dôchodku 366,80 EUR zvýšenie o 11,20 EUR na sumu 378,00 EUR.

Príklad 2:

- Poistenec sa narodil 15. mája 1955. Získal **28 rokov** a **300 dní** doby služby v I. kategórii funkcií.
- Poistencovi bol priznaný príspevok za **28 rokov** doby služby, ktorý sa k **15. máju 2010** (ku dňu, od ktorého žiada priznať dôchodok) vypláca v sume **481,20 EUR**.
- Úhrnom poistenec získal **39,4414 rokov** ODP vrátane doby služby, POMB je **1,8728**.
- Žiada priznať SD od vzniku nároku, t. j. vo veku 55 rokov - od **15. mája 2010**.
- ADH v roku 2010 je **9,2246 EUR**.

Určenie sumy starobného dôchodku poistencovi, ktorý je poberateľom príspevku, podľa zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov a článku 33 ods. 2 Dohovoru č. 128:

1. **Určí sa suma starobného dôchodku za celú dobu poistenia podľa vzorca (POMB x ODP x ADH) $1,8728 \times 39,4414 \times 9,2246 = 681,40 \text{ EUR}$ (681,38295607)**
2. **Určí sa suma starobného dôchodku zodpovedajúca 28 rokom doby služby, ktorá bola zhodnotená na určenie sumy príspevku,**
koeficientom $28 / 39,4414 = 0,70991394$ (koeficient) →
 $681,40 \text{ EUR} \times 0,70991394 = 483,73535871 \text{ EUR}$ (suma zodpovedajúca počtu celých rokov doby služby, za ktorú bol priznaný príspevok)
3. **Určí sa starobného dôchodku znížením o sumu príspevku,** pretože suma príspevku je nižšia ako suma zodpovedajúca počtu celých rokov doby služby, za ktorú bol priznaný príspevok:
 $681,40 \text{ EUR} - 481,25 \text{ EUR}$ (suma príspevku) = $200,20 \text{ EUR}$ (200,15 EUR).
4. Následne k sume starobného dôchodku 200,20 EUR patrí zvýšenie za rok 2010 odo dňa priznania starobného dôchodku, od 15. mája 2010, 3,05 % (o 6,20 EUR) zo sumy priznaného starobného dôchodku na sumu 206,40 EUR. Od 1. januára 2011 patrí k sume starobného dôchodku 206,40 EUR zvýšenie o 1,8 % (o 3,80 EUR) na sumu 210,20 EUR. Od 1. januára 2012 patrí k sume starobného dôchodku 210,20 EUR zvýšenie o 3,3 % (o 7,00 EUR) na sumu 217,20 EUR. Od 1. januára 2013 patrí k sume starobného dôchodku 217,20 EUR zvýšenie o 11,20 EUR na sumu 228,40 EUR.

Iveta Rizikyová,
sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Odkedy a ako platia SZČO poistné na základe príjmov za rok 2012

Postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby (SZČO) v sociálnom poistení má fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná na daňovom úrade v súvislosti so zárobkovou činnosťou, z ktorej dosahuje príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dani z príjmov“), okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

Postavenie SZČO nemajú fyzické osoby, ktoré sú registrované na daňovom úrade iba v súvislosti s dosahovaním príjmov z prenájmu nehnuteľností (§ 6 ods. 3 zákona o dani z príjmov) alebo

len v súvislosti s dosahovaním pasívnych príjmov autorov a umelcov (§ 6 ods. 4 zákona o dani z príjmov) a aj už uvedení osobní asistenti.

Nadobudnutie postavenia SZČO automaticky neznamená aj vznik povinnosti platiť poistné na sociálne poistenie.

Dôležitý dátum pre SZČO – 1. júl 2013

Pri posudzovaní vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia SZČO sa posudzuje príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov za rok 2012 podľa daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012.

SZČO, ktorá **nie je** k 30. júnu 2013 povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená, a **za rok 2012 dosiahla príjem vyšší ako 4 716,00 eur** (4 716,01 eur a viac), **vzniká** od 1. júla 2013 povinné poistenie samostatne zárobkovo činnnej osoby. Takáto SZČO je povinná sa prihlásiť na nemocenské a dôchodkové poistenie najneskôr do 9. júla 2013 na tlačive *Registračný list FO* a je povinná začať platiť poistné na sociálne poistenie, prvýkrát za júl 2013 splatné do 8. augusta 2013.

Povinné nemocenské a dôchodkové poistenie a s tým spojená povinnosť platiť poistné na sociálne poistenie trvá k 30. júnu 2013 tej SZČO, ktorá za rok 2011 dosiahla príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov vyššie ako 4 078,68 eur. Takejto povinne poistenej SZČO, ak za rok 2012 dosiahla príjem v sume rovnajúcej sa 4 716,00 eur a menej, **zaniká** povinné sociálne poistenie dňa 30. júna 2013 a už za júl 2013 neplatí poistné. V tomto prípade je povinná sa odhlásiť z nemocenského a dôchodkového poistenia najneskôr do 8. júla 2013 na tlačive *Registračný list FO*. Ak však povinne poistená SZČO dosiahla za rok 2012 **príjem vyšší ako 4 716,00 eur**, povinné sociálne poistenie jej 30. júna 2013 nezaniká a **trvá** aj po tomto dni. Takéto trvanie povinného poistenia nie je SZČO povinná oznamovať Sociálnej poisťovni. Za obdobie od 1. júla 2013 (prvýkrát splatné do 8. augusta 2013) platí poistné na sociálne poistenie z „novo“ určeného vymeriavacieho základu podľa údajov z daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012.

Ak má SZČO predĺženú lehotu na podanie daňového priznania za rok 2012, platia pre ňu dátumy zániku poistenia – 30. september 2013 a vzniku poistenia 1. október 2013.

Príklad 1:

Podľa daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012 príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti SZČO, ktorá k 30. júnu 2013 nie je povinne poistená, sú v sume 6 300,00 eur.

Suma príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti 6 300,00 eur sa posúdi s 12-násobkom minimálneho vymeriavacieho základu v sume 4 716,00 eur. Príjem SZČO je vyšší ako zákonom ustanovená hranica príjmov, t. j. od 1. júla 2013 vzniká tejto SZČO povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie. SZČO sa prihlási na povinné poistenie Registračným listom FO najneskôr do 9. júla 2013 a prvýkrát zaplatí poistné za júl 2013 so splatnosťou do 8. augusta 2013.

Príklad 2:

Podľa daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012 príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti SZČO, ktorá je k 30. júnu 2013 povinne poistená, sú v sume 4 540,00 eur.

Suma príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti 4 540,00 eur sa posúdi s 12-násobkom minimálneho vymeriavacieho základu v sume 4 716,00 eur. Príjem SZČO je nižší ako zákonom ustanovená hranica príjmov, t. j. dňom 30. júna 2013 zaniká tejto SZČO povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie. Naposledy zaplatí poistné ako SZČO za jún 2013 so splatnosťou do 8. júla 2013, v lehote do 8. júla 2013 je povinná sa z poistenia SZČO na Registračnom liste FO aj odhlásiť.

Príklad 3:

Podľa daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby za rok 2012 príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti SZČO, ktorá je k 30. júnu 2013 povinne poistená, sú v sume 4 950,00 eur.

Suma príjmu z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti 4 950,00 eur sa posúdi s 12-násobkom minimálneho vymeriavacieho základu v sume 4 716,00 eur. Príjem SZČO je vyšší ako zákonom ustanovená hranica príjmov, t. j. dňom 30. júna 2013 nezaniká tejto SZČO povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie, ale trvá aj po tomto dni. SZČO sa v tomto prípade z povinného poistenia ani neodhlasuje a ani sa naň neprihlasuje.

Miestne príslušnou pobočkou Sociálnej poisťovne pre SZČO je pobočka Sociálnej poisťovne podľa miesta trvalého pobytu SZČO.

Určenie vymeriavacieho základu SZČO od 1. júla 2013

Za obdobie od 1. júla 2013 resp. 1. októbra 2013 *(ak ide o SZČO s predĺženou lehotou na podanie daňového priznania)* sa vymeriavací základ SZČO určí nasledovne:

Čiastkový základ dane, **neznížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie a poistné na sociálne poistenie** sa vydolí počtom mesiacov výkonu **samostatne zárobkovej činnosti (počtom mesiacov registrácie SZČO na daňovom úrade v súvislosti so zárobkovou činnosťou, z ktorej dosahuje príjmy z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov)** a **koeficientom 1,9**.

Príklad:

- čiastkový základ dane = 21 300,00 eur,
- zaplatené poistné na verejné zdravotné poistenie a sociálne poistenie = 4 400,00 eur,
- počet mesiacov podnikania v kalendárnom roku = 12 mesiacov.

Určenie vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie od 1. júla 2013/1. októbra 2013:

$(21\,300,00 \text{ eur} + 4\,400,00 \text{ eur}) : 12 : 1,9 = \text{po zaokrúhlení na najbližší eurocent nadol } \mathbf{1\,127,19 \text{ eur.}}$

V období do 30. júna 2013 sa vymeriavací základ určoval z čiastkového základu dane, ktorý bol znížený o zaplatené poistné na povinné verejné zdravotné poistenie a poistné na sociálne poistenie a delilo sa koeficientom 2.

Pre SZČO je určený minimálny aj maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie. Hodnota minimálneho vymeriavacieho základu na platenie poistného na sociálne poistenie je za obdobie od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013 v sume **393,00 eur**. Maximálny vymeriavací základ na platenie poistného na sociálne poistenie je za obdobie od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013 v jednotnej sume pre nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie a pre poistné do rezervného fondu solidarity, a to **3 930,00 eur**.

„Minimálne poistné“ pre SZČO v roku 2013 je 130,27 eur. „Maximálne poistné“ pre SZČO je v roku 2013 v sume 1 302,79 eur.

Na informatívny výpočet vymeriavacieho základu a sumy poistného môže SZČO využiť „Kalkulačku na informatívny výpočet poistného pre povinne nemocensky poistenú a povinne dôchodkovo poistenú SZČO za obdobie od 1. júla 2013“, ktorá je zverejnená na webovej stránke Sociálnej poisťovne.

Mgr. Andrea Zahoranová,
odbor výberu poistného,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Porušenie liečebného režimu a vplyv nároku na výplatu nemocenského

V prípade dočasnej pracovnej neschopnosti má každá nemocensky poistená osoba, ktorá požiadala o dávku, za predpokladu splnenia všetkých zákonom stanovených podmienok nárok na nemocenské a nárok na jeho výplatu. Poistenec a poberateľ nemocenského však majú v súvislosti s poberaním nemocenského aj určité povinnosti. Jednou z nich je povinnosť dodržiavať počas dočasnej pracovnej neschopnosti liečebný režim určený ošetrojúcim lekárom.

Liečebný režim v súlade s § 2 ods. 11 zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov určuje ošetrojúci lekár, a preto za porušenie liečebného režimu sa považuje akékoľvek správanie alebo postupy v rozpore s odporúčaniami ošetrojúceho lekára. Na základe lekárom určeného liečebného režimu je dočasne práceneschopný poistenec povinný napr. užívať predpísané lieky, riadiť sa pokynmi lekára, dodržiavať kľudový režim a oddych na lôžku, vystríhať sa všetkého, čo by mohlo nepriaznivo pôsobiť na liečenie alebo sťažovať obnovovanie pracovnej schopnosti, dostaviť sa v určený deň na lekársku prehliadku a podobne. Súčasťou dodržiavania liečebného režimu je aj dodržiavanie času vychádzok určených ošetrojúcim lekárom. Samotná skutočnosť, že poberateľ nemocenského má povolené vychádzky, však ešte neodôvodňuje porušovanie odporúčaní ošetrojúceho lekára počas vychádzok.

Príklad č. 1:

Pán Michal bol uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu bolesti chrbtice. Vychádzky mal ošetrojúcim lekárom povolené každý deň od 10.00 do 12.00 h a od 14.00 do 16.00 h. Pán Michal

sa v čase mimo povolených vychádzok skutočne zdržiaval doma a dodržiaval liečebný režim. V čase povolených vychádzok však prekladal stavebný materiál, ktorý mu bol dovezený na opravu domu. Keďže takéto konanie bolo v rozpore so životosprávou na podporu liečby jeho bolestivej chrbtice, toto konanie možno považovať za porušenie liečebného režimu a to aj napriek skutočnosti, že k nemu dochádzalo v čase povolených vychádzok.

Ak sa preukáže porušenie liečebného režimu, poberateľ dávky stratí nárok na výplatu nemocenského a to odo dňa, za ktorý sa zistilo porušenie liečebného režimu do ukončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní odo dňa porušenia liečebného režimu určeného lekárom. Pri opakovanom porušení liečebného režimu počas trvania tej istej dočasnej pracovnej neschopnosti poistenec nemá nárok na výplatu nemocenského od každého dňa opakovaného porušenia liečebného režimu určeného lekárom do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 kalendárnych dní od každého dňa opakovaného porušenia liečebného režimu určeného lekárom.

Dodržiavanie liečebného režimu určeného ošetrovujúcim lekárom sa sleduje pri každej dočasnej pracovnej neschopnosti individuálne. Plán kontrol, ako aj celú organizáciu kontrol riadi posudkový lekár príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne.

Porušenie liečebného režimu sa v zásade zistí prostredníctvom kontroly dodržiavania liečebného režimu. Tá sa môže vykonať na podnet posudkového lekára, ošetrojúceho lekára, zamestnávateľa alebo na podnet inej fyzickej osoby alebo právnickej osoby. Dodržiavanie liečebného režimu dočasne práceneschopného poistenca kontroluje určený zamestnanec Sociálnej poisťovne v súčinnosti s ošetrovujúcim lekárom poistenca. Kontrola sa vykonáva v byte dočasne práceneschopného poistenca s jeho súhlasom alebo na mieste, kde je predpoklad, že sa dočasne práceneschopný poistenec zdržuje.

Nárok na výplatu nemocenského však možno vylúčiť aj v prípade, ak porušenie liečebného režimu nebolo zistené zamestnancom Sociálnej poisťovne v rámci kontroly dodržiavania liečebného režimu, ale bolo inak preukázané a potvrdené príslušným posudkovým lekárom.

Sociálna poisťovňa vykonáva kontrolu dodržiavania liečebného režimu poistencom od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti. Poistenec, ktorý je zamestnancom a ktorý liečebný režim porušil počas prvých desať dní dočasnej pracovnej neschopnosti, okrem toho, že porušil základné povinnosti zamestnanca (§ 81 písm. d) Zákonníka práce), do desiateho dňa dočasnej pracovnej neschopnosti nemá nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti a od 11. dňa nemá nárok na výplatu nemocenského (a to až do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní odo dňa porušenia liečebného režimu).

Príklad č. 2:

Pán Juraj bol ako povinne nemocensky poistený zamestnanec uznaný za dočasne práceneschopného od 15. mája 2013 a od 25. mája 2013, t. j. od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti mu vznikol nárok na nemocenské. Dňa 26. mája 2013 bola u neho vykonaná kontrola dodržiavania liečebného režimu, pri ktorej bolo zistené, že pán Juraj nedodržiava kľudový režim a oddych na lôžku podľa pokynov svojho ošetrojúceho lekára a namiesto toho pracoval v záhradke. Vzhľadom na zistené skutočnosti miestne príslušná pobočka Sociálnej poisťovne rozhodla, že pán Juraj nemá nárok na výplatu nemocenského za obdobie od 26. mája do 24. júna 2013 za predpokladu, ak dočasná pracovná neschopnosť neskončí skôr.

Príklad č. 3:

Pani Valéria bola ako povinne nemocensky poistená samostatne zárobkovo činná osoba uznaná za dočasne práceneschopnú od 15. mája 2013 a od toho istého dňa jej aj vznikol nárok na nemocenské. V dňoch 21. a 28. mája 2013 sa ako poslankyňa mestského zastupiteľstva zúčastnila zasadnutia mestského zastupiteľstva. Pretože v uvedené dni nemala povolené vychádzky od ošetrojúceho lekára, pani Valéria svojím konaním porušila liečebný režim. Miestne príslušná pobočka Sociálnej poisťovne uvedenú skutočnosť na základe podania inej fyzickej osoby zistila a keďže posudkový lekár potvrdil, že v prípade pani Valérie ide o porušenie liečebného režimu, vydala rozhodnutie, v zmysle ktorého pani Valéria nemá nárok na výplatu nemocenského za obdobie od 21. mája do 26. júna 2013 za predpokladu, ak dočasná pracovná neschopnosť neskončí skôr.

Sociálna poisťovňa pri posudzovaní nároku na nemocenské a nároku na jeho výplatu sleduje aj výkon zárobkovej činnosti z iného nemocenského poistenia. Ak posudkový lekár potvrdí, že výkonom zárobkovej činnosti došlo k porušeniu liečebného režimu, aj v tomto prípade nárok na výplatu nemocenského zaniká až do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní od každého dňa, v ktorom poistenec vykonával zárobkovú činnosť z iného nemocenského poistenia.

Príklad č. 4:

Pani Klaudia je na základe pracovnej zmluvy povinne nemocensky poistená ako zamestnankyňa u zamestnávateľa A. Zároveň je na základe dohody o pracovnej činnosti povinne nemocensky poistená aj u zamestnávateľa B. Pani Klaudia bola uznaná za dočasne práceneschopnú z nemocenského poistenia u zamestnávateľa A od 15. mája 2013. Z nemocenského poistenia u zamestnávateľa B nebola uznaná za dočasne práceneschopnú. V dňoch 17., 20. a 22. mája 2013 vykonávala prácu na základe dohody o pracovnej činnosti u zamestnávateľa B. Keďže na základe odporúčania ošetrojúceho lekára bola povinná dodržiavať kľudový režim a oddychovať na lôžku, výkonom práce u zamestnávateľa B pani Klaudia porušila liečebný režim, a preto od 11. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, t. j. od 25. mája 2013 do 20. júna 2013 nemá nárok na výplatu

nemocenského za predpokladu, ak dočasná pracovná neschopnosť neskončí skôr, pretože liečebný režim porušila opakovane 17., 20. a 22. mája 2013.

JUDr. Katarína Cviková,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Dávka v nezamestnanosti podľa maďarskej legislatívy

Dňa 24. apríla 2013 sa na pôde Sociálnej poisťovne stretli zástupcovia Sociálnej poisťovne pracujúci v oblasti dávok v nezamestnanosti s partnermi zaoberajúcimi sa totožnou problematikou v Maďarsku. Okrem priblíženia osobitostí národných legislatív v susediacich štátoch sa dostatočný priestor venoval aj výmene skúsenosti s aplikáciou koordinačných nariadení, t. j. predpisov, ktoré riešia situácie vznikajúce pri voľnom pohybe migrujúcich zamestnancov.

Otázky týkajúce sa migrujúcich zamestnancov, obzvlášť posudzovania bydliska u úplne nezamestnaných osôb, ktoré sa po skončení svojej poslednej zárobkovej činnosti na území jedného členského štátu Európskej únie vracajú do krajín svojho pôvodu a tu si uplatňujú nárok na dávku v nezamestnanosti, v podstatnej časti rokovania doplnila aj téma refundácií dávok v nezamestnanosti.

Zastrešujúce inštitúcie

Oblasť dávok v nezamestnanosti je na najvyššej úrovni pod dohľadom Ministerstva národného hospodárstva Maďarskej republiky, ktoré spravuje národný fond zamestnanosti slúžiaci na výplatu dávok v nezamestnanosti.

Priamy výkon tejto agendy spadá do pôsobnosti Národného úradu práce, čo je úrad s celoštátnou pôsobnosťou, ktorý sa organizačne člení na ústredie, župné – regionálne úrady práce a okresné úrady práce. Metodicky riadi a usmerňuje činnosť svojich župných a okresných útvarov a zároveň plní funkciu kontaktného bodu pre styk s inými európskymi inštitúciami v oblasti dávok v nezamestnanosti.

Regionálne úrady práce a okresné úrady práce priamo posudzujú nárok na dávku v nezamestnanosti podľa maďarskej legislatívy. Približne 170 okresných úradov práce je miestom prvého kontaktu s nezamestnaným, ktorý aj rozhoduje o nároku na dávku v nezamestnanosti v prvom stupni. Nad týmito úradmi je približne 20 regionálnych úradov práce rozmiestnených po celom Maďarsku. Tento stupeň vybavuje odvolania nespokojných klientov podaných proti prvostupňovým rozhodnutiam okresných úradov.

Podľa maďarskej legislatívy je problematika vedenia evidencie nezamestnaných ako i dávok v nezamestnanosti zastrešovaná jednou inštitúciou. V Slovenskej republike je evidencia uchádzačov o zamestnanie a agenda dávok v nezamestnanosti rozdelená do pôsobnosti dvoch úradov. Úrady práce, sociálnych vecí a rodiny zastrešujú evidenciu uchádzačov o zamestnanie a Sociálna poisťovňa je platcom dávky v nezamestnanosti.

Evidencia uchádzačov o zamestnanie

Okresné úrady práce v Maďarsku vedú evidenciu uchádzačov o zamestnanie, pričom zaradenie do tejto evidencie je síce právom klienta, ale v niektorých situáciách nie je možné ho do evidencie zaradiť. Do evidencie uchádzačov o zamestnanie nie je možné zaradiť napr. študentov alebo poberateľov starobných dôchodkov. Dôvodom na nezaradenie alebo na vyradenie z evidencie už zaradeného nezamestnaného je výkon zárobkovej činnosti. Tu sa však toleruje výkon príležitostnej a sezónnej práce malého rozsahu, a ak teda klient vykonáva takúto prácu, zostáva v evidencii a zachová si svoj nárok na dávku v nezamestnanosti.

Klient zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie je povinný s okresným úradom práce spolupracovať a aktívne si hľadať prácu. V prípade ponuky vhodného zamestnania je povinný ho prijať. Čo sa považuje za vhodné zamestnanie, je pritom určené sumou budúceho zárobku ako i vzdialenosťou dochádzania za prácou, čiže je stanovené finančné kritérium ako i kritérium dochádzania. Za vhodné zamestnanie by sa napr. nemohlo považovať zamestnanie, za ktorým by nezamestnaný musel dochádzať viac ako 3 hodiny denne alebo zamestnanie, kde by klient dosahoval nižší zárobok ako v predchádzajúcom zamestnaní.

Od 1. januára 2013 majú možnosť nezamestnaní žiadať v Maďarsku o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie ako i komunikovať s okresným úradom práce elektronickou formou.

Na Slovensku je situácia v niečom podobná, v niečom iná. Do evidencie uchádzačov o zamestnanie príslušný úrad práce, sociálnych vecí a rodiny takisto nezaradí klienta, ktorý plní povinnú školskú dochádzku, sústavne sa pripravuje na povolanie, je dočasne práceneschopný, má nárok na materské, má priznaný starobný dôchodok alebo má priznaný invalidný dôchodok a dovŕšil vek potrebný na nárok na starobný dôchodok. Taktiež sa povoľuje výkon zárobkovej činnosti a klient si zachová svoju evidenciu, ak nebude dosahovať maximálne povolený príjem z tejto činnosti. Maximálna výška mzdy alebo odmeny, ktorú môže uchádzač o zamestnanie zarobiť a pritom si zachovať evidenciu, je od 1. mája 2013 suma 145,94 EUR.

Aktívna spolupráca nezamestnaného s úradom práce, sociálnych vecí a rodiny je podmienkou na zotrvanie v evidencii aj na Slovensku. Za nespoluprácu sa o. i. považuje odmietnutie ponuky vhodného zamestnania bez vážnych dôvodov či nedodržanie liečebného režimu uchádzačom o zamestnanie počas jeho dočasnej pracovnej neschopnosti.

Elektronizácia výkonu verejnej správy v takom rozsahu, aby občan mohol z pohodlia svojho domova sediac za počítačom žiadať o dávku v nezamestnanosti, príp. riešiť ďalšie svoje sociálne situácie, sa v súčasnosti na Slovensku zatiaľ pripravuje.

Nárok na dávku v nezamestnanosti

Pre vznik nároku na dávku v nezamestnanosti podľa maďarskej legislatívy je potrebné dosiahnuť v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie na úrade práce 360 dní poistenia. Dôvod skončenia posledného zamestnania sa neskúma, lebo z pohľadu dávky nie je dôležitý.

Dĺžka poskytovania dávky je najmenej 36 dní a maximálne 90 dní. Za desať odpracovaných dní z posudzovaného obdobia tak prináleží klientovi 1 deň poberania dávky v nezamestnanosti. Pre určenie výšky dávky je dôležitý príjem dosahovaný v posledných štyroch rokoch. Výška dávky je určená v sume 60% z predošlého príjmu. Najviac môže byť vo výške minimálnej mzdy, ktorá je v súčasnosti približne 300 EUR. Pre určenie výšky dávky v nezamestnanosti nie sú relevantné krátkodobo dosahované príjmy.

Dávka v nezamestnanosti je poskytovaná, kým je klient vedený v evidencii, avšak výplata dávky v nezamestnanosti sa nevypláca v období starostlivosti o dieťa, vojenskej služby, výkonu verejnoprospešných prác či výkonu trestu odňatia slobody.

Ak sa klient zamestná počas poberania dávky v nezamestnanosti v zamestnaní uzavretom na dobu neurčitú, môže požiadať o vyplatenie zostatku nevyplatennej dávky v nezamestnanosti. V takomto prípade má nárok na vyplatenie 80% nevyplatennej časti dávky. Jednorazová dávka sa však nevyplatí, ak by občan nastúpil do zamestnania u zamestnávateľa, u ktorého pracoval v predchádzajúcom období.

Osobitnú starostlivosť venuje maďarským systém osobám v preddôchodkovom veku. Ak majú tieto osoby odpracovaných 20 rokov a majú menej ako 5 rokov do dôchodkového veku, majú právo poberať dávku v nezamestnanosti až do dosiahnutia dôchodkového veku a vzniku nároku na starobný dôchodok. Keďže tu však dochádza k zjavnému predĺženiu obdobia poberania dávky v nezamestnanosti oproti ostatným osobám, redukuje sa súčasne výška takto poskytovanej dávky v nezamestnanosti na maximálne 40% minimálnej mzdy.

V prípadoch, ak je zrejmé, že nárok na dávku v nezamestnanosti vznikol, ale sporná je výška dávky, umožňuje maďarský systém priznať tzv. dočasnú dávku v nezamestnanosti vo výške 60 % minimálnej mzdy a maximálne na dobu 60 dní.

O dávku v nezamestnanosti je možné od 1. januára 2013 žiadať elektronicky. Je však zachovaná aj možnosť písomného podania, ktorá sa využíva najmä v sociálne slabších regiónoch Maďarska.

Podľa slovenských právnych predpisov je potrebné na splnenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti, po zaevidovaní sa na príslušnom úrade, práce, sociálnych vecí a rodiny, dosiahnuť v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie dobu poistenia v nezamestnanosti v rozsahu dvoch rokov, t. j. 730 dní. V prípade pracovných pomerov uzavretých na dobu určitú postačuje dosiahnuť dobu dvoch rokov poistenia v nezamestnanosti v rozsahu štyroch rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Dávka v nezamestnanosti v Slovenskej republike je vyplácaná po dobu šiestich mesiacov a v prípade, ak je priznaná z poistenia v nezamestnanosti dosiahnutého z pracovného pomeru na dobu určitú, po dobu štyroch mesiacov. Výplata dávky v nezamestnanosti sa zastaví v období, počas ktorého sa vypláca nemocenské, ošetrovné, materské a rodičovský príspevok.

Dávka v nezamestnanosti na Slovensku je určená na 50 % denného vymeriavacieho základu, ktorý je tvorený z hrubých príjmov dosiahnutých klientom v posledných dvoch rokoch. Aj v slovenskom systéme evidujeme možnosť jednorazového vyplatenia 50 % dávky v nezamestnanosti zostávajúceho podporného obdobia. Klient môže o takúto výplatu písomne požiadať, ak obdobie poberania dávky v nezamestnanosti trvalo najmenej tri mesiace.

V prípadoch, ak nárok na dávku v nezamestnanosti vznikol, ale ostáva sporná jeho výška, je možné vyplácať dávku v nezamestnanosti preddavkovo.

Na Slovensku je v súčasnosti potrebné písomné podanie žiadosti o dávku v nezamestnanosti. Elektronizácia výkonu verejnej správy ráta už aj s možnosťou elektronickej formy podania žiadosti.

Migrujúci zamestnanci

Vzhľadom na často využívané právo odchodu za prácou do zahraničia občanmi oboch krajín je veľmi aktuálnou témou posudzovanie nároku na dávku v nezamestnanosti takýchto osôb.

Pri zaevidovaní sa na úrade práce v krajine poslednej zárobkovej činnosti sa započítavajú, ak spadajú do posudzovaného obdobia, na účely nároku na dávku v nezamestnanosti doby poistenia získané na území iného členského štátu Európskej únie. Tzn., ak sa klient zaeviduje po skončení zamestnania v Maďarsku na úrade práce v Maďarsku a v období posledných troch rokov pracoval na území Slovenska a Maďarska, započíta sa mu pri posúdení dávky v nezamestnanosti slovenská i maďarská doba poistenia.

Dosiahnuté doby poistenia sa preukazujú v zahraničnej inštitúcii na formulároch, ktoré vystavuje inštitúcia štátu, kde bol klient zamestnaný a poistený. V Maďarsku vystavujú tieto formuláre príslušné úrady práce a na Slovensku pobočky Sociálnej poisťovne.

Koordináčne nariadenia platné pre migrujúcich Európanov určujú, že občan vykonávajúci zamestnanie v jednom štáte Európskej únie, podlieha právnym predpisom tohto štátu, a teda je v tejto krajine aj sociálne poistený podľa podmienok tamjšej vnútroštátnej legislatívy. Prednostne by si tak mal uplatňovať nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte, v ktorom skončil svoje posledné zamestnanie. Uvedené pravidlo neplatí pre cezhraničných zamestnancov, ktorí denne alebo týždenne pendlujú medzi štátom svojho bydliska a štátom zamestnania. Títo by si nárok na dávku v nezamestnanosti mali uplatňovať v štáte bydliska.

Pri posudzovaní nároku na dávku v nezamestnanosti migrujúcich zamestnancov, ktorí nie sú v pozícii cezhraničného zamestnanca, ale ktorí si uplatňujú nárok na dávku v nezamestnanosti až po návrate do krajiny pôvodu, je potrebné pred finálnym posúdením určiť, či si takáto osoba aj skutočne

zachovala bydlisko – centrum záujmov v krajine pôvodu a to v období počas zamestnania v inom štáte.

Slovenská strana postupuje v takýchto prípadoch podľa koordinačných nariadení a dôslednejšie skúma aj s využitím doplňujúcich otázok formulovaných v dotazníkoch, ktoré vyplňajú klienti pri uplatňovaní nároku na dávku v nezamestnanosti, dĺžku pobytu nezamestnaného v dotknutých krajinách, početnosť, charakter a stabilitu zamestnaní, rodinnú a bytovú situáciu, početnosť návratov z krajiny zamestnania do krajiny pôvodu, ako i iné skutočnosti. Ak takéto došetrenie nevedie k jednoznačnému určeniu miesta bydliska, prihliada sa na úmysel tejto osoby a to tak, ako vyplýva z jednotlivých skutočností.

Maďarská strana postupuje pri praktickom uplatňovaní pojmu bydlisko v praxi podstatne benevolentnejšie. Keďže maďarská legislatíva určuje ako miesto bydliska adresu uvedenú na karte bydliska (na Slovensku je takýmto ekvivalentom potvrdenie o trvalom pobyte – pozn.), stačí im na priznanie dávky v nezamestnanosti skutočnosť, že klient je držiteľom tejto karty bydliska a ďalšie skutočnosti súvisiace s určením miesta bydliska pri posúdení nároku na dávku v nezamestnanosti neskúmajú. Maďarskí partneri však vyjadrili názor, že tieto postupy budú opätovne prehodnocovať, nakoľko si uvedomujú možný nesúlad ich praxe s tým, ako sa s bydliskom vysporiada koordinačné nariadenie.

V prípadoch, ak sa dávka v nezamestnanosti prizná a vyplatí v štáte bydliska, dochádza k odčerpávaniu finančných prostriedkov z fondu určeného na krytie nezamestnanosti v štáte, kde nezamestnaná osoba vo svojom poslednom zamestnaní nepracovala a teda ani neodvádzala príspevky do fondu nezamestnanosti.

Na to, aby došlo aspoň k čiastočnému finančnému vybalansovaniu takejto situácie, existuje systém refundácií. Účelom refundácie vyplatených dávok v nezamestnanosti je to, aby štát, v ktorom fyzická osoba požiadala o dávku v nezamestnanosti, nedoplácal na výplatu takýchto dávok z finančnej stránky, keďže poisťné a príspevky boli odvádzané v inej krajine. Koordinácie predpisy určujú povinnosť inštitúcii poslednej zárobkovej činnosti preplatiť inštitúcii štátu, v ktorom bol nezamestnaný zaradený do evidencie uchádzačov o zamestnanie, vyplatenú dávku v nezamestnanosti.

Štát posledného zamestnania osoby, ktorá si uplatnila nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte svojho bydliska, je teda povinný podľa podmienok zakotvených v koordinačných nariadeniach preplatiť štátu bydliska vyplatenú dávku v nezamestnanosti. Žiadosť o náhradu vyplatenej dávky v nezamestnanosti sa podáva v polročných intervaloch vždy v lehote 6 mesiacov po skončení kalendárneho polroka, v ktorom sa vykonala posledná výplata dávky v nezamestnanosti, ktorej náhrada sa požaduje. Štát posledného zamestnania prepláca uznanú časť vyplatených dávok v nezamestnanosti v lehote do osemnástich mesiacov, pričom preplatiť je možné vyplatenú dávku v nezamestnanosti za obdobie 3, resp. 5 mesiacov. Náhrada vyplatenej dávky v nezamestnanosti sa poskytne najviac vo výške dávky v nezamestnanosti, na ktorú by klientovi vznikol nárok v prípade nezamestnanosti v štáte posledného zamestnania.

V Maďarsku zastrešuje v súčasnosti systém refundácii Ministerstvo národného hospodárstva Maďarskej republiky. Keďže však samotné dávky v nezamestnanosti nevypláca, agendu s údajmi

o klientoch a vyplatených dávkach v nezamestnanosti potrebnú na účely uplatnenia refundácie pripravuje Národný úrad práce.

Na Slovensku sú vyplatené dávky refundované prostredníctvom Sociálnej poisťovne, pričom jednotlivé pobočky pripravujú podklady za územnú oblasť svojej pôsobnosti a ústredie následne komunikuje so zahraničnými inštitúciami. Žiadosti o refundáciu z iných štátov spracúva ústredie, pričom pred samotným prístupom k refundácii sa skúma dodržanie lehoty na podanie žiadosti, skutočnosť, či je posledná doba poistenia dosiahnutá podľa slovenských právnych predpisov a či požadovaná suma za každý jeden prípad nepresahuje stanovené maximum.

V oblasti refundácií sa vyskytuje množstvo špecifických problémov, ktoré sú podobné v oboch krajinách. Najväčším problémom je postoj Veľkej Británie k žiadostiam o refundáciu. Podľa rozhodnutia Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia U4, ktoré bližšie vysvetľuje jednotlivé ustanovenia o refundácii, má štát poslednej zárobkovej činnosti vykonať refundáciu dávok v nezamestnanosti vyplatených štátom bydliska bez ohľadu na to, či by nárok na dávku v nezamestnanosti vznikol podľa právnych predpisov štátu poslednej zárobkovej činnosti. Britská inštitúcia podľa uvedenej zásady však pri refundáciách dávok v nezamestnanosti nepostupuje. Osobitný postoj zaujala aj írsky inštitúcia, ktorá odmieta refundovať dávky v nezamestnanosti v prípadoch, ak sa domnieva, že nezamestnaná osoba mala počas výkonu zamestnania v Írsku na tomto území aj bydlisko.

JUDr. Zuzana Kamenistá,
odbor poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Doručovanie rozhodnutí formou obyčajných listových zásielok

Okamih doručenia, resp. oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania má zásadný význam tak pre nadobudnutie právoplatnosti a vykonateľnosti tohto rozhodnutia ako aj pre vymedzenie plynutia zákonnej lehoty, v rámci ktorej môže účastník konania napadnúť takéto rozhodnutie odvolaním, resp. opravným prostriedkom.

Nadobudnutie právoplatnosti a vykonateľnosti rozhodnutia v rámci výkonu sociálneho poistenia spravidla znamená, že Sociálna poisťovňa je povinná realizovať plnenie – výplatu dávky v najbližšom výplatnom termíne. Zároveň to však môže znamenať aj to, že účastník konania je zaviazaný k určitej povinnosti (napr. zaplatiť pokutu, penále, dostaviť sa v stanovenom termíne na účelom posúdenia zdravotného stavu posudkovým lekárom).

V prípade, ak účastník konania nesúhlasí s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, má spravidla možnosť napadnúť takéto rozhodnutie odvolaním, resp. opravným prostriedkom. V niektorých prípadoch však zákon nepripúšťa túto možnosť. Odvolanie nie je prípustné napríklad proti rozhodnutiu o prerušení konania, proti rozhodnutiu o odvolaní, proti rozhodnutiu o zastavení konania z dôvodu späťvzatia odvolania.

Pripustenie odvolania musí byť jasne a zrozumiteľne uvedené v poučení rozhodnutia. Ak je zo zákona možné podanie odvolania, v poučení rozhodnutia je účastník konania upovedomený, kam a v akej lehote má odvolanie smerovať, teda doručiť.

Doručenie odvolania (opravného prostriedku) po tejto lehote znamená, že odvolací orgán, resp. konajúci súd sa týmto odvolaním (opravným prostriedkom) nebude zaoberať, z dôvodu, že napadnuté rozhodnutie už medzičasom nadobudlo právoplatnosť.

Z uvedeného teda vyplýva význam presného stanovenia okamihu doručenia, resp. oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania.

Spôsoby doručovania rozhodnutí

Zákon pri výkone sociálneho poistenia rozlišuje niekoľko spôsobov doručovania rozhodnutí:

- listovou zásielkou na adresu trvalého, resp. prechodného pobytu,
- listovou zásielkou do vyhradeného poštového priečinka,
- verejnou vyhláškou (ak pobyt účastníka konania nie je známy Sociálnej poisťovni),
- prostredníctvom zástupcu splnomocneného na prijímanie písomností.

Zákon taxatívne stanovuje, ktoré rozhodnutia sa doručujú ako doporučená zásielka s doručenkou a poznámkou „do vlastných rúk“. Ostatné rozhodnutia nemajú zákonom predpísaný spôsob doručovania.

V zásade platí, že rozhodnutie je doručené, len čo ho účastník konania prevezme, len čo pošta doporučenú zásielku vrátila ako nedoručiteľnú alebo ak doručenie rozhodnutia bolo zmarené konaním alebo opomenutím účastníka konania. Účinky doručenia rozhodnutia nastanú aj vtedy, ak účastník konania odmietol rozhodnutie prijať.

Stanovenie okamihu doručenia, resp. oznámenia rozhodnutia účastníkovi konania je problematické v prípade doručovania rozhodnutí formou obyčajných listových zásielok.

Pri jeho stanovení sa vychádza zo všeobecných poštových podmienok, v zmysle ktorých sa rozhodnutie považuje za doručené na druhý pracovný deň od jeho expedovania, teda podania na poštovú prepravu.

Příklad:

Rozhodnutie o zvýšení úrazovej renty bolo podané na poštovú prepravu dňa 15. apríla 2013. Rozhodnutie sa považuje za doručené dňa 17. apríla 2013. Dňom 18. apríla 2013 začína plynúť zákonná 30 dňová lehota na podanie opravného prostriedku. Posledným dňom tejto lehoty je 17. máj 2013. Preto podanie opravného prostriedku na poštovú prepravu až dňom 20. mája 2013, resp. jeho doručenie do Sociálnej poisťovne dňa 20. mája 2013 je potrebné považovať za oneskorené.

Vo veci oneskorene podaného opravného prostriedku rozhodoval Najvyšší súd Slovenskej republiky (ako súd odvolací) v konaní, pred ktorým odporkyňa (Sociálna poisťovňa) uviedla, že rozhodnutie o zvýšení starobného dôchodku bolo dané na poštovú prepravu dňa 16. novembra 2011, za doručené sa považuje dňa 18. novembra 2011. Posledným dňom zákonnej 30-dňovej lehoty na podanie opravného prostriedku je teda 19. december 2011. Preto podanie opravného prostriedku na poštovú prepravu až dňom 20. decembra 2011, je potrebné považovať za oneskorené.

Navrhovateľ tvrdil, že rozhodnutie o zvýšení starobného dôchodku mu bolo doručené dňa 23. novembra 2011 a z toho plynie záver včas podaného opravného prostriedku.

Najvyšší súd Slovenskej republiky uviedol, že v danej veci je potrebné skúmať, či navrhovateľ mal v období doručovania rozhodnutia o zvýšení starobného dôchodku vyhradené doručovanie zásielok do poštového priečinka, nakoľko zo zákona vyplýva, že ak si adresát vyhradí doručovanie zásielok do poštového priečinka, pošta adresátovi oznámi príchod zásielky, možnosť prevzatia a odbernú lehotu na predpísanom tlačive, ktoré vloží do poštového priečinka. Dátum príchodu zásielky sa považuje za dátum uloženia. Ak si adresát nevyzdvihne zásielku do troch dní od uloženia, posledný deň tejto lehoty sa považuje za deň doručenia, aj keď sa adresát o uložení nedozvedel.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ďalej uviedol, že ak navrhovateľ poštový priečinok zriadený nemal, je dôkazným bremenom Sociálnej poisťovne preukázať deň skutočného doručenia zásielky rozhodnutia o zvýšení starobného dôchodku. Nemožno pritom bez ďalšieho za deň doručenia považovať 18. november 2011 podľa poštových podmienok, najmä ak účastník konania tvrdí opak.

JUDr. Hricko Peter,
vedúci oddelenia opravných prostriedkov úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Tuberkulóza

Tuberkulóza (TBC) je prenosná infekčná choroba vyvolaná mykobaktériami – *Mycobakterium tuberculosis*, *Mycobakterium bovis*, *Mycobakterium africanum* – postihujúca rôzne orgány, najčastejšie pľúca. V minulosti bola táto choroba označovaná ako phtisis – suchoty.

Tuberkulóza je choroba známa už oddávna, ba možno povedať, že je stará ako ľudstvo samo. Prvé správy o nej sa zjavujú v čase, keď si ľudia začínajú vytvárať väčšie sociálne celky. Už nálezy kostí z mladšej doby kamennej potvrdzujú existenciu kostnej formy tuberkulózy. Tuberkulóza je označovaná aj ako sociálne ochorenie, ktoré postihuje najmä ľudí z nižších spoločenských vrstiev. Nie je však výnimkou, že toto ochorenie dostane aj človek z bežnej populácie. Stačí ak má zhoršený zdravotný stav, zníženú imunitu a stretne sa s masívnym a aktívnym zdrojom, ktorým je iný človek. Niektoré skupiny ľudí sú vystavené väčšiemu riziku, že ochorejú na tuberkulózu. Ide hlavne o ľudí, ktorí sú v úzkom kontakte s tuberkulóznym pacientom, osoby s celkovo oslabeným organizmom a chorobami ako cukrovka, silikóza, pacienti dlhodobo liečení kortikoidmi, podvyživené osoby, alkoholici, narkomani, zdravotnícky pracovníci pracujúci s tuberkulózou. Vo svete tvoria významnú skupinu aj pacienti s AIDS. V mnohých krajinách je práve výskyt AIDS vyvolávateľom novej epidémie tuberkulózy (juhovýchodná Ázia, Afrika). Pacient, ktorý má tuberkulózu dýchacích ciest, môže šíriť choroboplodné zárodky kašľom, kýchaním, ale aj pri rozprávaní. Ktokoľvek vdýchne tieto zárodky, môže sa nakaziť, čiže infikovať tuberkulózou. Neznamená však, že kto je nakazený tuberkulózou, dostane aj samotné ochorenie. Závisí to od obranných mechanizmov jedinca. Predpokladá sa, že iba 10% nakazených v priebehu života ochorie. Až 80% celosvetového výskytu tuberkulózy je v 22 krajinách, ktoré Svetová zdravotnícka organizácia označuje ako krajiny s vysokým bremenom ochorenia, napríklad India, Čína, Indonézia, Južná Afrika, Filipíny, Thajsko a iné.

Róbert Koch (1843- 1910) – nemecký lekár, zakladateľ bakteriológie, vede o baktériách, sa stal svojou prácou „O podstate infekčných chorôb“, jedným z najvýznamnejších bádateľov ľudstva. V roku 1882 objavil pod mikroskopom bacily tuberkulózy. Okrem toho je aj objaviteľom bacilu slezinnej sneti – antraxu a objaviteľom bacilu cholery. V roku 1890 vynašiel očkovaciu látku proti tuberkulóze – tuberkulín. Prednášal v Berlíne ako univerzitný profesor. Patrí na popredné miesto v dejinách vedy hlavne vďaka mimoriadnemu talentu a neúnavnej snahe po objavovaní nového. Dňa 24. marca 1882 Robert Koch oficiálne informoval vedeckú spoločnosť o objave bacilu tuberkulózy. Pri tejto príležitosti povedal: „Keby sa význam choroby meral počtom obetí, ktoré si vyžiada, zostali by všetky, aj tie najobávanejšie infekčné choroby ako mor a cholera, ďaleko za tuberkulózou“. Svetová zdravotnícka organizácia vyhlásila práve 24. marec za Svetový deň boja proti tuberkulóze. V roku 1905 Róbert Koch dostal Nobelovu cenu.

Tuberkulóza je špecifické ochorenie, ktoré je vzhľadom na svoje osobitosti a závažnosť sledované oddelene od ostatných infekčných chorôb. Za zhoršenia sociálno – ekonomických podmienok dochádza vždy k vzostupu jej výskytu. Presvedčivo to dokazuje aj dokumentácia z obdobia prvej a druhej svetovej vojny, ale i nárast všade tam, kde nie je možné zabezpečiť aspoň minimálny životný štandard. Aj dnes je tuberkulóza takou závažnou hrozbou pre zdravie, že Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) ju prirovnáva k časovanej bombe. „Bežíme opreteký s časom“,

varuje správa WHO o tuberkulóze. Ak sa ľudstvu nepodarí zneškodniť túto „bombu“, môže sa stať, že jedného dňa budeme musieť bojovať s chorobou, ktorá bude rezistentná proti liekom a ktorá sa bude šíriť vzduchom a bude prakticky rovnako nevyliciteľná ako AIDS. V celosvetovom meradle tuberkulóza zabíja viac ľudí ako AIDS, malária a tropické choroby spolu. Denne je to viac ako 8000 ľudí. V súčasnosti trpí aktívnou tuberkulózou okolo 200 miliónov ľudí a asi 30 miliónov by na ňu mohlo zomrieť v najbližších 10 rokoch.

Na Slovensku od roku 1960, kedy incidencia tuberkulózy predstavovala 140,7 na 100 000 obyvateľov, teda 7 817 prípadov, došlo k postupnému poklesu až do konca 80. rokov. Mierny nárast bol zaznamenaný po roku 1990, avšak po roku 1994 opäť nastal pokles chorobnosti na Slovensku. V roku 2003 bolo novozistených prípadov 990, čo je 18,4 prípadov na 100 000 obyvateľov. Podľa geografického rozloženia v Slovenskej republike, oblasťami s najvyšším výskytom tohto ochorenia je oblasť východného Slovenska (Košícký a Prešovský kraj), po nich nasleduje Žilinský kraj. Najnižší výskyt je v Trnavskom, Trenčianskom, Bratislavskom a Nitrianskom kraji. V roku 2011 na Slovensku bolo zaznamenaných 399 nových prípadov ochorenia, čo je 7,34 prípadov na 100 000 obyvateľov. Podľa údajov Národného registra tuberkulózy, ktorý sídli v Národnom ústave tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie vo Vyšných Hágoch, v roku 2012 bolo nahlásených 345 prípadov, čo je 6,35 na 100 000 obyvateľov, z toho novozistených 292, čiže v 53 prípadoch išlo o recidívu ochorenia.

Svetová zdravotnícka organizácia rozdelila krajiny Európskeho regiónu podľa výskytu tuberkulózy do troch skupín, a to na skupinu 1 – vysoký výskyt TBC, kde patrí 16 krajín, z toho päť prioritných – Ruská federácia, Ukrajina, Rumunsko, Uzbekistan, Kazachstan a 11 ostatných, kde patria ostatné štáty bývalého Sovietskeho zväzu. Do skupiny 2 – stredný výskyt TBC patrí Turecko, Španielsko, Poľsko, Portugalsko, Juhoslávia, Maďarsko, Bulharsko, Bosna Hercegovina, Kréta, Macedónsko, Albánsko. Do skupiny 3 – nízky výskyt TBC patrí Nemecko, Francúzsko, Veľká Británia, Taliansko, Grécko, Česká republika, Belgicko, Holandsko, Slovensko, Rakúsko, Švajčiarsko, Fínsko, Írsko, Slovinsko, Švédsko, Nórsko, Luxembursko, Malta, Andora, Island, San Marino, Monako.

Zdrojom nákazy tuberkulózy môže byť chorý človek, ktorý vykašľáva mykobaktérie, choré zviera, v mestách hlavne holuby, ďalej odpadové vody, spodná voda. Človek s akútnou, niekedy aj chronickou formou pľúcnej tuberkulózy vylučuje do prostredia živé baktérie, ktoré sa nachádzajú v pľúcnom sekréte - spúte. Pri mimopľúcnej forme tuberkulózy môžu byť prameňom nákazy výlučky z postihnutých orgánov, ako výlučky zo žliaz alebo z vredov na koži. Pri tuberkulóze obličiek sa baktérie nachádzajú v moči. Z chorého ložiska, napríklad v pľúcach, sa môže infekcia preniesť krvnou cestou na každý orgán. Veľmi vzácnou formou prenosu infekcie je prenos baktérií na plod pri závažných formách tuberkulózy u matky. Okrem tuberkulózy pľúc, existuje aj mimopľúcna tuberkulóza, a to kostná, močového systému a mužských pohlavných orgánov, lymfatických uzlín, kože, brušných orgánov, ženských pohlavných orgánov, nervového systému, pohrudnice, perikardu a oka.

V klinickom obraze tohto ochorenia sa v začiatočnom štádiu nevyskytujú nijaké výrazné či charakteristické ťažkosti. Asi 20% chorých je bez akýchkoľvek ťažkostí – tzv. asymptomatická forma. V tom je vlastne jej zákernosť. Prvými príznakmi ale obyčajne býva nápadná únava, malátnosť, slabosť, mierne zvýšenie telesnej teploty, nechutenstvo, chudnutie, zvýšené potenie, poruchy spánku, ak sú postihnuté dýchacie orgány tak bolesť na hrudníku, 3 a viac týždňov trvajúci kašeľ

a môže sa objaviť aj vykašliavanie krvi, ktorá je jasne červená, spenená. Vykašliavanie spúta môže byť príznakom rozpadu pľúcneho tkaniva.

Základom liečby tuberkulózy je podávanie antituberkulotík, t.j. chemoterapeutík a antibiotík, ktoré spôsobujú zastavenie rastu a množenia patogénnych mykobaktérií. Liečba antituberkulotikami je zdĺhavá, nesmie byť predčasne ani svojvoľne ukončená. Dôležitá je úprava životosprávy, a to výživná strava, vylúčenie fajčenia a pitia alkoholických nápojov. V opačnom prípade hrozia komplikácie, ktoré zapríčinia spomalenie hojenia a vedú k recidívam ochorenia. U niektorých ťažkých foriem tuberkulózy sa v liečbe používajú kortikosteroidy. Namiesto sú v indikovaných prípadoch aj imunomodulancia a podporné lieky ako vitamíny a iné pomocné látky. Len v mimoriadnych prípadoch sa prikróčí k chirurgickej liečbe.

Najlepšou prevenciou ochorenia sú všeobecné hygienické a protiepidemické opatrenia, včasné vyhľadávanie zdrojov nákazy, ich izolácia a racionálna liečba, očkovanie proti TBC, kožný tuberkulínový test, sledovanie podozrivých z nákazy, chemoprofylaxia zameraná na zdravých ale nákazou ohrozených jedincov, alebo u osôb s pozitívnou tuberkulínovou reakciou zabrániť vzniku ochorenia alebo recidíve vyhojenej tuberkulózy, ciele RTG prehliadky obyvateľov.

Tuberkulóza nepozná a nerešpektuje hranice. Je klasickou sociálnou chorobou, ktorej výskyt napomáha migrácia, turistika, vojny. Tuberkulóza je liečiteľná, ale smrteľná choroba ak nie je liečená. Je mimoriadne nákazlivá. Jeden chorý nakazí za rok desať až pätnásť ďalších ľudí. Zvlášť nebezpečné sú multirezistentné formy tejto choroby, teda také, ktoré nezaberajú na bežne používané lieky. V prípade týchto foriem je riešením operačná liečba.

Posudkový lekár Sociálnej poisťovne sa stretáva s chorými na tuberkulózu vzhľadom na jej výskyt zriedka, a to hlavne pri kontrole posudzovania spôsobilosti na prácu u ošetrovúcich lekárov. U pacienta je predpoklad debacilácie po 6 týždňoch liečby antituberkulotikami. Následne sa u pacienta pravidelne robia potrebné vyšetrenia. Šesťmesačný liečebný režim s dvojmesačnou iniciálnou liečebnou fázou sa považuje za dostatočný v prípadoch novozistenej tuberkulózy. Pacient je samozrejme počas celého tohto obdobia práceneschopný. Ukončenie pracovnej neschopnosti je prísne závislé na výsledkoch vyšetrení. Po tomto období pacient podlieha trojročnej dispenzárnej starostlivosti oddelenia TBC, raz za 6 mesiacov sa robí kultivácia spúta a výterov, urobí sa kontrolné rtg. vyšetrenie.

Vzhľadom k tomu, že liečba tuberkulózy je vo väčšine prípadov veľmi úspešná, postihnutý sa bez problémov môže zaradiť do pracovného procesu. Len v ojedinelých prípadoch veľmi ťažkého priebehu tuberkulózy sa stane, že zdravotný stav postihnutého je neuspokojivý, a preto musí byť uznaný invalidným.

Podľa Prílohy č. 4 k zákonu č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov je tuberkulóza zaradená do Kapitoly I – Infekčné a parazitárne choroby, Položka 3.1 – Tuberkulóza dýchacieho ústrojenstva, písmeno :

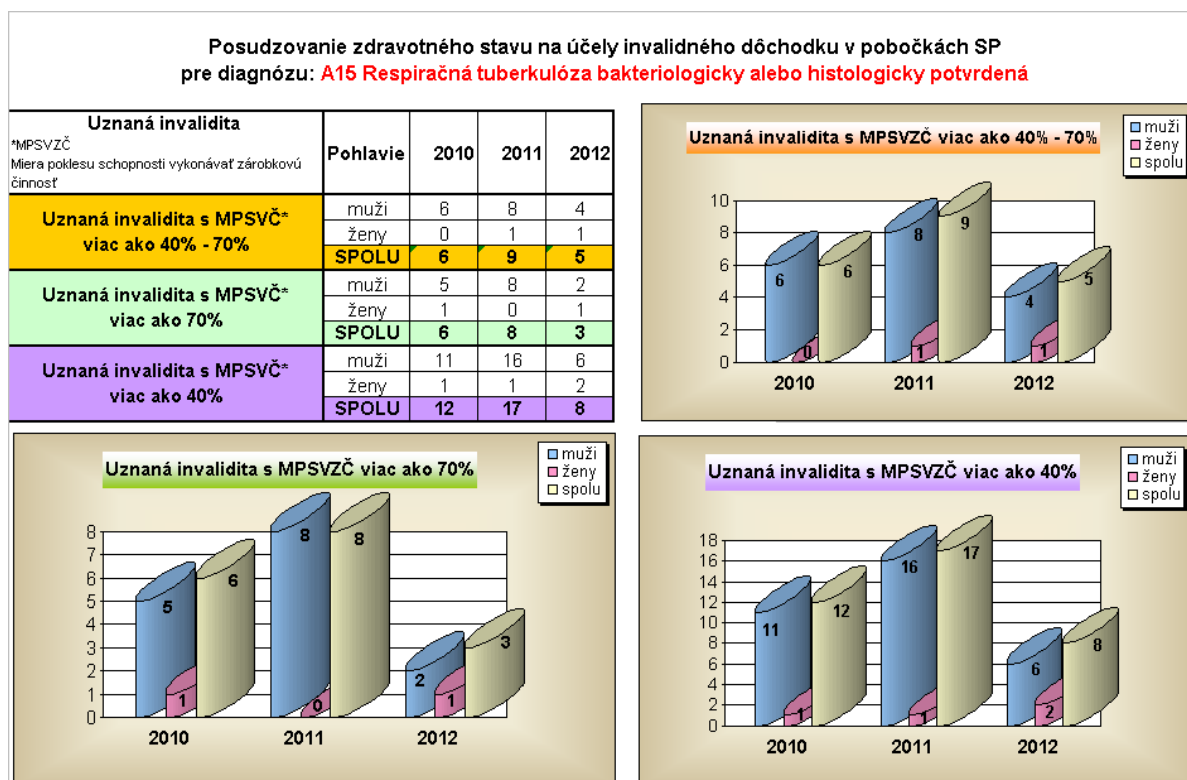
- a) počas aktívneho štádia ochorenia s funkčným obmedzením stredného až ťažkého stupňa alebo s komplikáciami, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **50% – 70%**

- b) počas aktívneho štádia ochorenia, bez obmedzenia pľúcnych funkcií a výkonnosti organizmu, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **20% – 30%**
- c) tuberkulóza v inaktívnom štádiu, bez poruchy dýchacích funkcií, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **10%**

Položka 3.2 – Tuberkulóza iných orgánov a systémov, písmeno:

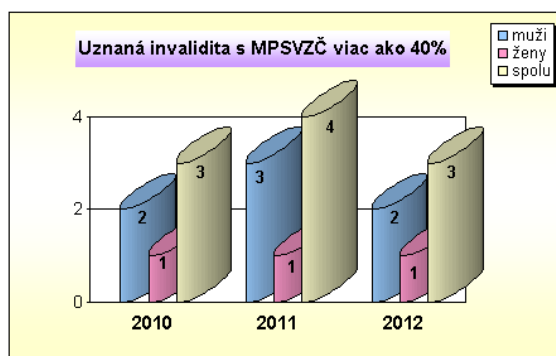
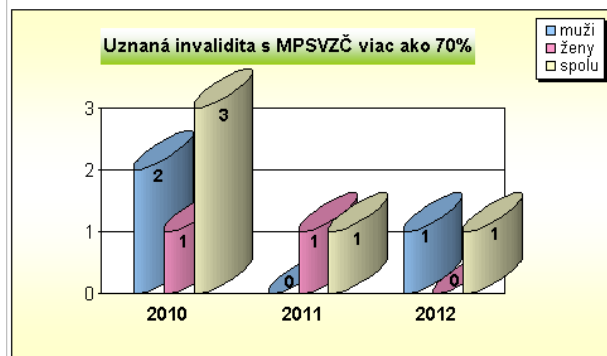
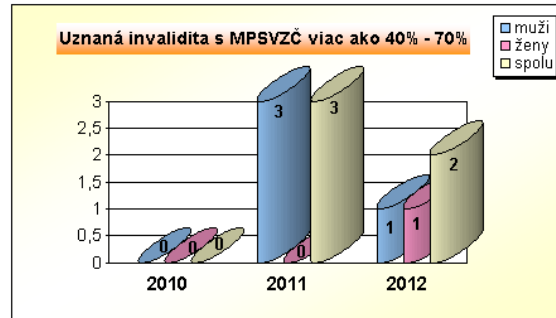
- a) počas aktivity ochorenia s funkčným obmedzením stredného až ťažkého stupňa s komplikáciami (tuberkulózne spondylodiscitídy), s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **50% - 75%**
- b) počas aktivity ochorenia, bez funkčného obmedzenia, s mierou poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť **20% - 30%**

V nasledujúcich tabuľkách a grafoch je uvedený počet uznaných invalidných v SR v rokoch 2010 – 2012.

**Posudzovanie zdravotného stavu na účely invalidného dôchodku v pobočkách SP
pre diagnózu: A18 Tuberkulóza iných ústrojov**

Uznaná invalidita *MPSVZČ Miera poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť	Pohlavie	2010	2011	2012
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40% - 70%	muži	0	3	1
	ženy	0	0	1
	SPOLU	0	3	2
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 70%	muži	2	0	1
	ženy	1	1	0
	SPOLU	3	1	1
Uznaná invalidita s MPSVZČ* viac ako 40%	muži	2	3	2
	ženy	1	1	1
	SPOLU	3	4	3

Optimistické prognózy, ktoré vznikli v 80. rokoch 20. storočia na základe poklesu incidencie tuberkulózy, že do tretieho tisícročia vstúpime bez tohto ochorenia, sú dnes len utópiou. Svetová pandémia AIDS, narkománia, migrácia obyvateľstva, mimoriadne zlá sociálno-ekonomická situácia v mnohých štátoch sveta, nedostatočná alebo aj žiadna prevencia, nedostatočná alebo aj žiadna liečba, spôsobili novú vlnu nárastu tuberkulózy. Toto je dôvod, že aj napriek veľmi dobrej situácii na Slovensku vďaka preventívnym opatreniam a výbornej odbornej lekárskej starostlivosti, musíme byť ostražití, lebo sme súčasťou sveta, kde v mnohých jeho častiach akákoľvek starostlivosť o pacientov s tuberkulózou úplne zlyhá.

MUDr. Jana Kelemenová,
posudková lekárka sociálneho poistenia
Sociálnej poisťovne, ústredie

Tabuľková a grafická časť: Bc. Lýdia Jamrišková,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[na začiatok dokumentu]

PORADŇA

Evidenčný list dôchodkového poistenia, ak zamestnanec počas trvania zamestnania zomrel

Ako máme správne postupovať pri uvádzaní dátumu „do“ v rubrike obdobia dôchodkového poistenia a vymeriavacieho základu na evidenčnom liste dôchodkového poistenia zamestnanca, ktorý počas trvania zamestnania zomrel?

Na evidenčnom liste dôchodkového poistenia zamestnanca, ktorý zomrel počas trvania zamestnania, je potrebné uviesť v rubrike obdobia dôchodkového poistenia „do“ dátum bezprostredne predchádzajúci dňu úmrtia zamestnanca a v rubrike „VZ“ sa uvedie suma vymeriavacieho základu dosiahnutá do dňa, ktorý bezprostredne predchádza dátumu úmrtia zamestnanca, pretože dňom úmrtia už vzniká, v prípade aktuálnosti, nárok na pozostalostné dôchodkové dávky (vdovský dôchodok, vdovecký dôchodok, sirotský dôchodok).

Pre úplnosť poznamenávame, že v rubrike dátumu zániku pracovného pomeru sa uvedie dátum totožný s dátumom úmrtia zamestnanca.

Peter Dittler,
sekcia dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nárok na nemocenské dávky zamestnancov českej národnosti, ktorí sú zamestnaní v slovenskej spoločnosti

Podľa ktorých právnych predpisov majú nárok na nemocenské dávky zamestnanci českej národnosti, ktorí sú zamestnaní v slovenskej spoločnosti a prácu vykonávajú na území Slovenskej republiky? Podľa slovenskej alebo českej legislatívy?

Základným princípom **nároku na peňažné dávky v chorobe a materstve** je skutočnosť, že *nárok na tieto dávky má osoba podľa právnych predpisov toho členského štátu, v ktorom je nemocensky poistená na účely týchto dávok*. Následne sa aj poskytovanie týchto dávok riadi právnymi predpismi tohto štátu. V tomto prípade teda nie je relevantná skutočnosť, že ide o občanov Českej republiky, ale skutočnosť, že títo zamestnanci vykonávajú prácu na území Slovenskej republiky pre slovenskú spoločnosť, t. j. podliehajú legislatíve Slovenskej republiky.

Vzhľadom na to prípadné nároky na nemocenské dávky si budú uplatňovať podľa právnych predpisov Slovenskej republiky. Všeobecné, ako i konkrétne podmienky nároku na nemocenské dávky (nemocenské, ošetrovné, materské, vyrovnávací dávka) sú obsiahnuté v zákone č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov.

V súvislosti s uplatňovaním nárokov na nemocenské dávky v Slovenskej republike je potrebné uviesť, že v prípade, ak dôvod na poskytnutie nemocenskej dávky vznikne na území Českej republiky, t. j. pracovná neschopnosť dotknutej osoby je ohodnotená ošetrovateľom v Českej republike, vnútroštátne tlačivá vydané na území Českej republiky sú relevantné aj na účely posúdenia nároku na nemocenskú dávku v Slovenskej republike, t. j. nie je potrebné zabezpečovať iné tlačivá alebo formuláre alebo ich preklad.

Mgr. Katarína Dokupilová,
oddelenie metodiky nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Doktorandské štúdium a nárok na materské

Som doktorandkou denného štúdia a v septembri 2013 budem rodiť. Chcem sa spýtať, či neporuším predpisy, keď počas poberania doktorandského štipendia by som mala poberať aj materské, nakoľko po pôrode nechcem prerušiť svoje štúdium a chcem si plniť na katedre povinnosti, ktoré mi vyplývajú zo študijného plánu.

Základnou podmienkou nároku na každú nemocenskú dávku, teda aj na materské, je existencia nemocenského poistenia alebo plynutie ochrannej lehoty v čase vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenskej dávky.

Doktorand dennej formy doktorandského štúdia nemá na účely nemocenského poistenia postavenie zamestnanca, preto nie je povinne nemocensky poistený. Z tohto dôvodu Vám nemôže vzniknúť z titulu doktorandského štúdia nárok na materské.

Ak by ste boli v čase vzniku dôvodu na poskytnutie materského dobrovoľne nemocensky poistená alebo povinne nemocensky poistená ako samostatne zárobkovo činná osoba, alebo by Vám plynula ochranná lehota po zániku nemocenského poistenia, za predpokladu splnenia ďalších podmienok stanovených zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) by Vám nárok na materské vznikol aj napriek tomu, že by ste si na katedre plnili povinnosti, ktoré Vám vyplývajú zo študijného plánu, ak by ste sa starali o dieťa, pretože zákon nevyžaduje, aby starostlivosť o dieťa bola osobná a celodenná.

Mgr. Anna Ivanišová,
odbor nemocenského poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Posudok o invalidite - vzťah k Zákonníku práce

Možno považovať posudok o invalidite, vystavený posudkovým lekárom Sociálnej poisťovne, za lekársky posudok preukazujúci dlhodobú stratu spôsobilosti vykonávať doterajšiu prácu v zmysle ustanovení Zákonníka práce?

Odborný posudok o invalidite, vystavený posudkovým lekárom sociálneho poistenia preukazuje dlhodobo nepriaznivý zdravotný stav a mieru poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť v súvislosti s posudzovaním nároku na dôchodkové dávky podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Dôsledkom uznania invalidity podľa zákona o sociálnom poistení je skutočnosť, že invalidný zamestnanec sa podľa § 40 ods. 8 Zákonníka práce považuje za zamestnanca so zdravotným postihnutím na účely tohto zákona, za predpokladu, že zamestnávateľovi predloží rozhodnutie o invalidnom dôchodku.

Súčasťou odborného posudku o invalidite je aj pracovná rekomandácia, ktorou posudkový lekár dokumentuje možnosť ďalšieho pracovného uplatnenia poistenca, so zohľadnením obmedzení, vyplývajúcich z jeho dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu. Pracovná rekomandácia má odporúčací charakter a môže napomôcť v súvislosti s výberom ďalšieho pracovného uplatnenia, resp. v súvislosti s ďalším výkonom aktuálneho pracovného zaradenia.

Odborný posudok o invalidite však nemožno považovať za lekársky posudok preukazujúci dlhodobú stratu spôsobilosti vykonávať doterajšiu prácu, ktorý by bolo možné v zmysle Zákonníka práce použiť ako dôvod na preradenie na inú prácu, resp. na výpoveď danú zamestnávateľom.

Dlhodobá strata spôsobilosti vykonávať doterajšiu prácu, sa na účely Zákonníka práce preukazuje posudkom, vydaným poskytovateľom zdravotnej starostlivosti v súlade s § 16 ods. 1 písm. a) zákona č. 576/2004 Z. z. o zdravotnej starostlivosti, službách súvisiacich s poskytovaním zdravotnej starostlivosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Na vystavenie predmetného posudku je oprávnený poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, s ktorým má posudzovaná osoba uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti.

JUDr. Milan Kučo,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Dohodár a nárok na úrazový príplatok

Mám ako dohodár nárok na úrazový príplatok v prípade, že v roku 2013 utrpím pracovný úraz? Ak áno, odkedy?

Podľa § 85 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) *„zamestnanec zamestnávateľa podľa § 16, ktorý v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania bol uznaný za dočasne práceneschopného, **má nárok na úrazový príplatok od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti, ak má nárok na náhradu príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti podľa osobitného predpisu alebo nárok na výplatu nemocenského z nemocenského poistenia**“*. Osobitným predpisom je zákon č. 462/2003 Z. z. o náhrade príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Pri rozhodovaní o nároku na úrazový príplatok osôb, ktoré mali uzatvorený so zamestnávateľom pracovnoprávny vzťah na základe dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, tzv. dohodári, sa postupuje podľa platného a účinného zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. a zákona č. 413/2012 Z. z., to znamená, že po splnení všetkých podmienok **stanovených pre túto dávku úrazového poistenia zákonom, dohodári majú nárok na dávku a na jej výplatu aj za dni nároku na náhradu príjmu, t. j. v období prvých desiatich dní dočasnej pracovnej neschopnosti, aj za dni nároku na výplatu nemocenského.**

Ing. Renáta Harviľáková,
oddelenie metodiky úrazového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nárok na náhradu mzdy za dovolenku uplatnený dávkou garančného poistenia

Je možné uplatniť si dávkou garančného poistenia okrem nevyplatennej mzdy a odstupného aj nevyplatený nárok na náhradu mzdy za dovolenku?

V prípade, ak sa stane zamestnávateľ platobne neschopný (t. j. je na neho podaný návrh na vyhlásenie konkurzu), majú zamestnanci tohto zamestnávateľa, vrátane bývalých zamestnancov, možnosť uplatniť si svoje neuspokojené nároky požiadaním o dávku garančného poistenia. Dávka garančného poistenia tak nahrádza zamestnancom príjem, ktorý by im mal vyplatiť zamestnávateľ, avšak pre svoju zadlženosť nie je schopný.

Neuspokojené nároky zamestnanca, ktoré je možné dávkou garančného poistenia požadovať uspokojiť, sú jednoznačne definované. Okrem nároku na mzdu, či nároku na odstupné, ktoré patrí zamestnancovi pri skončení pracovného pomeru z organizačných dôvodov alebo nároku na náhradu mzdy pri okamžitom skončení pracovného pomeru, je možné dávkou garančného poistenia nahradiť žiadateľovi aj nárok na náhradu mzdy za dovolenku.

Zákonník práce ustanovuje, že ak si zamestnanec nemôže vyčerpať dovolenku v kalendárnom roku preto, že zamestnávateľ neurčí jej čerpanie alebo pre prekážky v práci na strane zamestnanca, zamestnávateľ je povinný poskytnúť zamestnancovi dovolenku tak, aby sa skončila najneskôr do konca nasledujúceho kalendárneho roka. Uvedené tak umožňuje, aby si zamestnanec mohol čerpať svoju riadnu dovolenku za kalendárny rok nielen do konca tohto roka (t. j. toho

kalendárneho roka, v ktorom mu vznikol nárok na dovolenku), ale aj do konca budúceho kalendárneho roka.

Zamestnancovi môže byť pri riadnom preukázaní existencie tohto nároku ako i ostatných zákonných podmienok uspokojený nárok na náhradu mzdy za dovolenku, na ktorú vznikol nárok počas kalendárneho roka, v ktorom vznikla platobná neschopnosť zamestnávateľa, príp. v ktorom došlo ku skončeniu pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa ako aj nárok na náhradu mzdy za dovolenku za predchádzajúci kalendárny rok.

Príklad:

Žiadateľ si uplatňuje nárok na dávku garančného poistenia ku dňu platobnej neschopnosti zamestnávateľa vzniknutej v roku 2012.

V garančnom poistení je tak možné preplatiť jeho neuspokojený nárok na náhradu mzdy za dovolenku, na ktorú vznikol zamestnancovi nárok v roku 2011 a 2012.

Príklad:

Žiadateľ si uplatňuje nárok na dávku garančného poistenia ku dňu skončenia pracovnoprávneho vzťahu z dôvodu platobnej neschopnosti zamestnávateľa, pracovný pomer pritom skončil v roku 2013 a platobná neschopnosť zamestnávateľa vznikla v roku 2012.

V garančnom poistení je tak možné preplatiť jeho neuspokojený nárok na náhradu mzdy za dovolenku, na ktorú vznikol zamestnancovi nárok v roku 2012 a 2013.

JUDr. Zuzana Kamenistá

odbor poistenia v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[na začiatok dokumentu]